

Podstawowe aspekty prawne przy chorobie HD - UBEZWŁASNOWIENIE

Żaneta Frelkowska-Bujak

UBEZWŁASNOWIENIE

Ubezważasnowolnienie jest wyrazem troski, pomocy i opieki wobec osób, które nie potrafią same się o siebie zatroszczyć, pomóc sobie i zaopiekować sobą.

UBEZWŁASNOWIENIE

Każda osoba opiekująca się chorym członkiem rodziny boryka się z różnymi trudnościami. Większość z nich wiąże się z **codzienną opieką i pielęgnacją**, istnieją również sprawy bezpośrednio i pośrednio dotyczące chorego. Gdy bliska osoba **nie jest w stanie samodzielnie podejmować decyzji**, pojawiają się problemy z wyrażaniem zgody np. na hospitalizację, badania, zabiegi i inne sprawy dotyczące zdrowia.

Kłopotliwe stają się zwykłe codzienne czynności – m.in.

- odebranie świadczenia emerytalnego kiedy adresat jest np. w szpitalu;
- jeśli mamy inne nazwisko i adres zameldowania, nie odbierzemy świadczenia na pocztę, tak samo jak listu poleconego;
- podobny problem możemy mieć w każdym urzędzie.

Jeśli nasz bliski jest osobą świadomą, może sporządzić stosowne **pełnomocnictwo**, upoważniające pełnomocnika do określonych działań.

Co jednak zrobić w sytuacji, gdy osoba jest nieprzytomna lub nie nawiązuje logicznego kontaktu z nami i/lub otoczeniem?

UBEZWŁASNOWIENIE

Rozwiązaniem problemu może być **procedura sądowego ubezwłasnowolnienia** osoby chorej i wyznaczenia dla niej prawnego opiekuna.

Szczegółowo przepisy dot. ubezwłasnowolnienia zostały uregulowane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz w procedurze cywilnej.

Kogo można ubezwłasnowolnić - według polskiego prawa ubezwłasnowolnienie może zostać orzeczone w stosunku do osoby **pełnoletniej, jak i nie mającej ukończonych lat osiemnastu, ale mającej ukończonych lat trzynaście.**

UBEZWŁASNOWIENIE

Rodzaje ubezwłasnowolnienia:

Częściowe polega na tym, że osoba ubezwłasnowolniona **sama** dokonuje czynności prawnych, natomiast do ich ważności potrzebuje **zgody opiekuna**. Decyzje dotyczące drobnych bieżących spraw życia codziennego może ona podejmować samodzielnie.

Całkowite ubezwłasnowolnienie osoby pozbawia ją możliwości dokonywania czynności prawnych, a we wszystkich sprawach **reprezentuje ją prawny opiekun wyznaczony przez sąd**. Ubezwłasnowolnienie całkowite pozbawia daną osobę również jej praw wyborczych. We wszystkich ważnych sprawach dotyczących osoby lub majątku, takich jak skierowanie do Domu Pomocy Społecznej (na stałe) czy sprzedaż mieszkania, opiekun prawny potrzebuje również zgody sądu opiekuńczego.

UBEZWŁASNOWOLNIENIE

W jakich przypadkach najlepszym rozwiązaniem będzie ubezwłasnowolnienie?

Ubezwłasnowolnienie stosuje się, **gdy osoba ze względu na stan zdrowia nie jest w stanie wyrazić własnej woli i podejmować decyzji w sposób świadomy.**

Osoba w stanie apalicznym kwalifikuje się do całkowitego ubezwłasnowolnienia. W przypadku różnych chorób osoby te często tracą rozeznanie co do realnej oceny sytuacji, a co za tym idzie – decyzje przez nie podejmowane przestają być w pełni świadome. Zdarza się, że takie osoby nie chcą poddać się koniecznym badaniom i zabiegom, nie wyrażają zgody na hospitalizację. **Czasem pod wpływem chwili biorą kredyty czy sprzedają mieszkania.**

Ubezwłasnowolnienie, zwłaszcza częściowe, może być pomocne w takich sytuacjach, gdzie dana osoba jest w stanie decydować o sprawach dnia codziennego, natomiast przy ważniejszych decyzjach nie jest w stanie podjąć korzystnych dla siebie rozwiązań.

UBEZWŁASNOWIENIE

Kto może zostać prawnym opiekunem?

Opiekunem prawnym może zostać **osoba pełnoletnia, która ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie została pozbawiona praw publicznych.**

Nie może być ustanowiony opiekunem ten, w stosunku do kogo zachodzi prawdopodobieństwo, że nie wywiąże się należycie z obowiązków opiekuna. Opiekun powinien zostać wybrany spośród krewnych i bliskich osoby ubezwłasnowolnionej. Może nim zostać **mąż, żona, rodzic, rodzeństwo, pełnoletnie dziecko. Sąd może ustanowić również inna osobę lub ustanowić kuratora z urzędu.**

Opiekun prawny jest zobowiązany do dbania o interes osoby, którą reprezentuje, w związku z czym ma też określone obowiązki. Sprawuje pieczę nad osobą ubezwłasnowolnioną oraz jej majątkiem, przy czym podlega nadzorowi sądu opiekuńczego, musi składać pisemne sprawozdania z prowadzonych przez siebie czynności do sądu nie rzadziej niż raz w roku. We wszystkich ważniejszych decyzjach związanych z osobą ubezwłasnowolnioną bądź jej majątkiem opiekun prawny musi uzyskiwać zgodę właściwego sądu.

UBEZWŁASNOWNIENIE

Jak wystąpić z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie?

Wniosek o ubezwłasnowolnienie składa się we właściwym **Sądzie Okręgowym**.

Z wnioskiem mogą wystąpić **jedynie** następujące osoby:

- współmałżonek,
- krewni w linii prostej (rodzice, dziadkowie, dzieci i wnuki),
- rodzeństwo,
- przedstawiciel ustawowy,
- Prokurator Okręgowy - na wniosek osób innych niż powyżej wymienione.

Jeśli chcemy wystąpić z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie np. cioci, teścia, kuzyna, synowej czy innej niespokrewnionej osoby (także partnera/partnerki nie będących żoną lub mężem) możemy zrobić to jedynie za pośrednictwem Prokuratora Okręgowego.

UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Co powinien zawierać wniosek o ubezwłasnowolnienie:

1. imię i nazwisko oraz adres uczestnika postępowania (tj. osoby, która ma zostać ubezwłasnowolniona);
2. imię i nazwisko oraz adres wnioskodawcy (tj. osoby domagającej się ubezwłasnowolnienia);
3. określenie kim dla uczestnika postępowania jest wnioskodawca (należy podać dane, które pozwolą na ustalenie, czy wnioskodawca jest uprawniony do wystąpienia z wnioskiem - np. mąż, rodzic, dziecko);
4. wskazanie proponowanego zakresu ubezwłasnowolnienia (częściowe lub całkowite);
5. wyjaśnienie przyczyn, z powodu których uczestnik postępowania powinien zostać ubezwłasnowolniony (krótki opis okoliczności przemawiających za ubezwłasnowolnieniem);
6. wskazanie informacji dotyczących stanu cywilnego osoby, która ma zostać ubezwłasnowolniona (jeśli uczestnik postępowania pozostaje w związku małżeńskim należy podać imię, nazwisko i adres małżonka);
7. wskazanie, czy stan zdrowia uczestnika umożliwia mu osobiste stawienie się w sądzie celem wysłuchania
8. Telefon wnioskodawcy celem ułatwienia kontaktu z biegłym.

UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Załączniki:

1. skrócony akt urodzenia uczestnika postępowania;
2. dokumenty potwierdzające kim dla uczestnika postępowania jest wnioskodawca (stopień pokrewieństwa);
3. jeśli uczestnik pozostaje w związku małżeńskim - odpis skrócony aktu małżeństwa uczestnika;
4. jeśli uczestnik jest wdową lub wdowcem - odpis skrócony aktu zgonu małżonka;
5. jeśli uczestnik jest osobą rozwiedzioną - odpis prawomocnego wyroku rozwodowego;
6. świadectwo lekarskie wydane przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub opinię psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby.
7. jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu pijaństwa, sąd żąda także przedstawienia zaświadczenia poradni przeciwalkoholowej;
8. jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu narkomanii - zaświadczenia z poradni leczenia uzależnień.

Pierwsze obowiązkowe wysłuchanie osoby, która ma być ubezwłasnowolniona odbywa się w Sądzie Okręgowym, w którym złożono wniosek. Stawiennictwo uczestnika postępowania obowiązkowe.

UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Przykładowy wniosek o ubezwłasnowolnienie:

Warszawa, dnia 05/04/2014r.

Sąd Okręgowy
dla Warszawy Pragi
w Warszawie
II Wydział Cywilny

wnioskodawczyni:
Anna Nowak
ul. Abecadła 123 m. 6
00-089 Warszawa

uczestnik:
Kazimierz Nowak
ul. Abecadła 123 m. 6
00-089 Warszawa

UBEZWŁASNOWIENIE

Wniosek o ubezwłasnowolnienie całkowite

Wnoszę o:

1. Całkowite ubezwłasnowolnienie mojego ojca - Kazimierza Nowaka, syna Józefa i Zofii, urodzonego 20.03.1939r. w Warszawie.
2. Ustanowienie mojej osoby - tj. Anny Nowak - córki uczestnika, jego opiekunem prawnym.

Ponadto wnoszę o:

3. Przeprowadzenie dowodu z opinii lekarzy psychiatrów i psychologa w celu ustalenia czy Kazimierz Nowak jest zdolny do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem, ze względu na stan zdrowia psychicznego i fizycznego.
4. Załączenie do akt sprawy przedstawionych przy wniosku dokumentów lekarskich.

UBEZWŁASNOWIENIE

Uzasadnienie:

Kazimierz Nowak od wielu lat cierpi na postępującą chorobę Huntingtona. W ostatnim czasie remisje choroby są coraz krótsze, a kontakt z uczestnikiem jest bardzo utrudniony. Jego obecny stan budzi obawę o możliwe niekorzystne rozporządzanie swoim majątkiem.

Przedstawione we wniosku dokumenty lekarskie okoliczność tę w dużym stopniu uprawdopodabiają.

Dowód: Zaświadczeni o stanie zdrowia psychicznego.

Uczestnik jest podatny na sugestie osób z otoczenia pragnących wzbogacić się jego kosztem.

Uczestnik znajduje się już faktycznie pod moją opieką, postanowienie o ubezwłasnowolnieniu jest niestety konieczne do zabezpieczenia jego majątku, zarówno przed jego nierozważnym działaniem, jak i działaniem osób trzecich. Jak wynika z uzasadnienia ubezwłasnowolnienie ma na celu jedynie dobro uczestnika postępowania.

Jako opiekun prawny będę w stanie zabezpieczyć majątek i prawa uczestnika, czego nie mogę czynić w obecnej sytuacji.

Celem ułatwienia kontaktu z biegłym podaję mój nr telefonu 123-456-789.

UBEZWŁASNOWIENIE

Załączniki:

1. Dokumenty lekarskie
2. Inne ważne dokumenty potwierdzające fakt nierozważnych decyzji (np. podpisana umowa kupna na wysoką kwotę, umowa niepotrzebnego kredytu etc.)
3. Dowód opłaty sądowej w kwocie 40 zł za wniosek (zaliczki na biegłych wynoszą 500 zł ale można wnosić o zwolnienie od kosztów sądowych).
4. Odpis aktu urodzenia (USC) uczestnika postępowania, aktu małżeństwa.
5. Kserokopia dowodu osobistego uczestnika (uczestniczki) postępowania.
6. Odpis aktu cywilnego wskazujący stopień pokrewieństwa wnioskodawcy z uczestnikiem postępowania.

Wniosek i wszystkie załączniki składane są w:

- 4 egzemplarzach, gdy uczestnik postępowania (osoba, która ma być ubezwłasnowolniona) jest stanu wolnego,
- 5 egzemplarzach, gdy uczestnik postępowania pozostaje w związku małżeńskim, a małżonek nie jest osobą składającą wniosek.

UBEZWŁASNOWOLIENIE

Zwolnienie z kosztów:

1. Składane wraz z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie.
2. Określenie Sądu i stron postępowania takie samo jak na wniosku o ubezwłasnowolnienie.
3. Określenie czy ma to być zwolnienie częściowe czy w całości

Częściowe zwolnienie od kosztów sądowych może polegać na zwolnieniu od poniesienia albo ułamkowej lub procentowej części tych kosztów, albo określonej ich kwoty, albo niektórych opłat lub wydatków. Może też polegać na przyznaniu zwolnienia od pewnej części lub co do niektórych czynności, które sąd oznaczy w postanowieniu o przyznaniu częściowego zwolnienia od kosztów sądowych. Wskazanie zakresu, w jakim domaga się wnioskujący o zwolnienie go od kosztów sądowych nie jest konieczne i sąd rozpoznający wniosek może przyznać zwolnienie w zakresie mniejszym niż domaga się wnioskodawca oraz może zależeć od oceny podanych w uzasadnieniu faktów i dowodów, przedstawionych na potwierdzenie sytuacji materialnej wnioskodawcy, ubiegającego się o zwolnienie od kosztów.

UBEZWŁASNOWIENIE

Zwolnienie z kosztów - c.d.:

4. Uzasadnienie wniosku

W uzasadnieniu wnoszący o przyznanie mu zwolnienia od kosztów powinien **zwięźle przedstawić swoją sytuację materialną**, uzasadniającą przyznanie mu zwolnienia od kosztów oraz **przedstawić odpowiednie dowody, które ją potwierdzają**.

W wypadku pozostawania w ustroju wspólności małżeńskiej majątkowej, należy również wskazać wysokość dochodów i zobowiązań małżonka. Jeżeli wnioskodawca jest małoletni lub pozostaje na czyimś utrzymaniu, uzasadnienie wniosku powinno odnosić się także do sytuacji majątkowej osoby zobowiązanej do alimentacji lub ją utrzymującej.

UBEZWŁASNOWIENIE

Zwolnienie z kosztów - c.d.:

5. Załączniki do wniosku

- wypełniony formularz oświadczenia majątkowego, który dostępny jest w budynku sądu lub na stronie internetowej www.ms.gov.pl;
1. zaświadczenie o dochodach wnioskodawcy z zakładu pracy, zaświadczenie o dochodach współmałżonka lub osób z którymi wnioskodawca prowadzi wspólne gospodarstwo domowe, zaświadczenie z urzędu pracy lub ośrodka pomocy społecznej, zaświadczenie z urzędu skarbowego o dochodach - jeżeli prowadzona jest działalność gospodarcza, dokumenty świadczące o zaciągniętych kredytach, płaceni alimentów, egzekucjach komorniczych, ostatni odcinek emerytury lub renty, kopia PIT-u za dany rok.

UBEZWŁASNOWNIENIE

Jak wygląda procedura postępowania w przypadku ubezwłasnowolnienia?

- Po złożeniu wniosku biegli sądowi z zakresu psychiatrii i psychologii mają obowiązek zbadać uczestnika lub uczestniczkę postępowania.
- Jeżeli ze względu na stan zdrowia osoba, której dotyczy postępowanie, nie jest w stanie dotrzeć do sądu, biegli wraz z sędzią przeprowadzą ocenę stanu zdrowia w miejscu zamieszkania lub pobytu (np. Domu Pomocy Społecznej czy Zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym) zainteresowanej osoby. Warto wspomnieć we wniosku o powyższej konieczności.
- Po sporządzeniu przez biegłych opinii, jeśli są ku temu przesłanki, na rozprawie sąd okręgowy dokona ubezwłasnowolnienia uczestnika/uczestniczki i następnie prześle sprawę do sądu rejonowego w celu ustanowienia prawnego opiekuna.
- Przed rozprawą w sądzie rejonowym kandydata na prawnego opiekuna czeka rozmowa z kuratorem sądowym. Po uprawomocnieniu się wyroku sądu rejonowego wyznaczającego prawnego opiekuna, osoba ta otrzyma stosowne zaświadczenie.

Okres od złożenia wniosku do wyznaczenia prawnego opiekuna wynosi około 6 miesięcy.

UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Warto podkreślić, że jeśli zmieni się sytuacja osoby ubezwłasnowolnionej, **można dokonać zmiany z ubezwłasnowolnienia częściowego na całkowite i na odwrót oraz jego uchylenia**, jeżeli istnieją co do tego przesłanki. Sąd może też zmienić opiekuna prawnego, jeśli ten nie będzie w stanie wywiązywać się ze swoich obowiązków.

Podjęcie decyzji co do ubezwłasnowolnienia bliskiej osoby na pewno nie jest łatwe. W potocznym rozumieniu termin ten budzi dużo negatywnych skojarzeń. Należy jednak pamiętać, że w niektórych sytuacjach, zwłaszcza kiedy osoba nie jest w stanie wyrazić swojej woli, **ubezwłasnowolnienie staje się koniecznością właśnie ze względu na dobro tej osoby.**

Wyznaczony przez sąd opiekun prawny reprezentuje ją, dba o jej interesy, broni jej praw, w świetle obowiązujących przepisów jest upoważniony do reprezentowania przed różnymi instytucjami, ma moc decyzyjną. **Opiekunom faktycznym** osoby chorej uregulowanie sytuacji prawnej podopiecznego oszczędza wiele stresów i rozwiązuje sporo codziennych problemów, które niesie ze sobą życie, a których w najśmielszych wyobrażeniach nie byłoby w stanie przewidzieć.

UBEZWŁASNOWIENIE

Ubezważnienie osoby chorej może **uchronić rodzinę przed konsekwencjami pochopnie podejmowanych decyzji**, takich jak sprzedaż mieszkania czy zaciągnięcie kredytu.

W razie wątpliwości co do racjonalności decyzji podejmowanych przez naszą bliską osobę, warto skorzystać z **konsultacji psychiatrycznej**.

Lekarz psychiatra jest w stanie określić, czy dana osoba wymaga ubezwłasnowolnienia oraz może wystawić wymagane zaświadczenie o stanie zdrowia.

UBEZWŁASNOWIENIE

1. Pytania odnośnie **ubezwłasnowolnienia?**

2. Pytania odnośnie **innych aspektów prawnych?**

3. Kontakt [pou](#)

zadaj
pytanie?

prawni.org

**DZIĘKUJĘ
ZA UWAGĘ**

